

Jalkaterapiapalveluiden yhtenäistäminen hyvinvointialueilla

Suomen Jalkojenhoitaja- ja Jalkaterapeuttiliitto ry on huolissaan hyvinvointialueiden palveluntuottajien ammattitaidosta ja yhtenäisyydestä tuottaa jalkojenhoitoa riskipotilaille. Tästä syystä olemme laatineet selvennyksen jalkaterapiapalvelun vaatimuksista ja suosituksen niitä tuottavista terveydenhuollon ammattilaisista. Hyvinvointialueiden uudistus antaa mahdollisuuden tarkastella ja kehittää nykyisiä palveluita.

Jalkaterapiapalvelun vaatimukset hyvinvointialueilla

Työelämässä ja koulutusrintamalla on tapahtunut muutoksia, jotka sekoittavan tämän hetken palveluiden tuottamista. 1996 amk-uudistuksen yhteydessä vanha opistoasteen jalkojenhoitajatutkinto korvattiin jalkaterapeutin ammattikorkeakoulututkinnolla. Tämän vuoksi palvelu on aiemmin kulkenut jalkojenhoito nimellä. Nykyään jalkojenhoito termi viittaa alemman koulutuksen tuottamiin palveluihin, joiden osaaminen keskittyy iho ja kynsimuutosten hoitoon. Laajempi ymmärryksen puute alaraajan toiminnasta on esteenä mm. jalkahaavojen ennaltaehkäisylle ja jalkahaavojen kevennyshoidolle. On siis tärkeä ymmärtää jalkojenhoidon ja jalkaterapiapalveluiden eroavaisuus. Osassa hyvinvointialueita onkin muutettu virkoja jalkojenhoitajasta jalkaterapeutin viroiksi, sekä palvelut jalkaterapiapalveluiksi. Tätä tulevaisuuden muutosta toivoisimme myös muiden hyvinvointialueiden ottavan huomioon tulevaisuudessa.

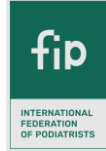
Hyvinvointialueiden tuottama jalkaterapiapalvelu asettaa vaatimukset korkealle. Potilaat ovat monisairaita ja/tai korkean riskin potilaita (diabetes, reuma- ja ihosairaudet, valtimonkoveutumatauti). Korkeanriskin potilaiden jalkaterapiassa tulee olla laaja ymmärrys iho- ja kynsimuutosten diagnosoinnista ja hoidosta sekä alaraajojen toiminnasta ja virheasentoista. Korkeanriskin potilaiden liitännäisoireet/komplikaatiot kuten neuropatia ja iskemia vaatii syvällistä ammattitaitoa. Käypä hoito -suositus tunnistaa jo jalkaterapeutin diabeetikon jalkaongelmien hoidon ammattilaisena.

”Riskijalan varhainen tunnistaminen on tärkeää jalkaongelmien vähentämiseksi. Diabetesta sairastavan hoitoon osallistuvien lääkäreiden, diabeteshoitajien, jalkaterapeuttien, jalkojenhoitajien ja fysioterapeuttien on tunnettava jalkojen riskiluokitus ja osattava tehdä se.” (Diabeetikon jalkaongelmat 2021.)

Käypä hoito -suosituksessa diabeetikon jalkaongelmalla tarkoitetaan nilkan tai jalkaterän alueella olevaa virheasentoa, nivelten jäykkyyttä sekä ihossa todettavia poikkeavuuksia, kuten kuivumista, halkeilua, kovettumia, avohaavaa tai muuta kudolvauriota ja siihen liittyvää infektiota, joiden taustalla on neuropatia, iskemia tai useimmiten molemmat (Diabeetikon jalkaongelmat 2021).

Käypä hoito -suosituksen mukaan perusterveydenhuollossa jalkaterapeutin tehtäviin kuuluu:

- diabetespotilaan jalkojen säännöllinen seuranta
- jalkaongelmien hoito
- jalkaterapeuttiset hoidot (sisäänkasvaneen varpaankynnen hoidossa ensisijaisia)
- apuvälineiden valmistus (tukipohjalliset, varvasortoosit)
- tarvittaessa ohjaus jatkohoitoon yhteistyössä perusterveydenhuollon lääkärin kanssa
- potilaan yksilöllinen opastus tai ryhmäohjaus

Myös reumaliitto on laatinut ”Reuma ja jalkojenhoito” -ohjeistuksen, jonka mukaan jalan muutoksia ja niistä aiheutuvien päivittäistä elämää rajoittavien ongelmien syntymistä voidaan ehkäistä ja jo syntyneiden muutosten etenemistä voidaan hidastaa. Keskeiset keinot ovat jalkojen omahoito ja säännölliset käynnit rekisteröidyn jalkojenhoitajan tai jalkaterapeuttien vastaanotolla. (Reumaliitto s.a.)

Ammattihenkilön koulutus ja pätevyyden tarkistaminen

Jalkaterapeutit ovat 210 opintopisteen (3,5 vuotta) laajuisen korkeakoulututkinnon suorittaneita jalkaterveyden asiantuntijoita ja heidät löytää JulkiTerhikki -rekisteristä nimikkeellä ”jalkaterapeutti”.

Jalkojenhoitajia on tällä hetkellä työelämässä kahdella eri koulutustaustalla. Ennen vuotta 1999 valmistuneiden jalkojenhoitajien koulutus on lähellä jalkaterapeutin tutkinnon laajuutta. He ovat terveydenhuollon ammattilaisia ja heidät löytää JulkiTerhikki -rekisteristä nimikkeellä ”jalkojenhoitaja”.

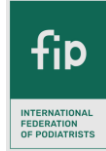
Jalkojenhoidon ammattitutkinnon (150 osp, josta 90 osp jalkojenhoidon osaamisalaa) on voinut suorittaa vuodesta 2003 alkaen. Jalkojenhoidon ammattitutkinnon suorittanut henkilö ei ole terveydenhuollon ammattilainen, eikä häntä löydy JulkiTerhikki -rekisteristä. Mikäli jalkojenhoidon ammattitutkinnon suorittanut on suorittanut lisäksi jonkin muun terveydenhuollon tutkinnon (esim. lähihoitaja tai sairaanhoitaja), löytää hänet JulkiTerhikki -rekisteristä kyseisellä nimikkeellä.

”Jalkahoitaja” ei ole ns. virallinen nimike ja kuka tahansa voi esiintyä ”jalkahoitajana”. Jalkahoitaja näin ollen ei ole terveydenhuollon ammattilainen, eikä häntä löydy JulkiTerhikki rekisteristä.

JulkiTerhikki -rekisteristä tulee aina tarkastaa terveydenhuollon ammattihenkilön pätevyys. Huomioitavaa on, että puheessa sekä yritysten markkinoinnissa saatetaan käyttää harhaanjohtavasti nimikkeitä. Suosituksemme on, että hyvinvointialueiden jalkaterapiapalveluita tuottaa vain JulkiTerhikki -rekisteristä nimikkeellä ”jalkaterapeutti” tai ”jalkojenhoitaja” löytyvät terveydenhuollon ammattihenkilöt.

Ammattilaisen erityisosaaminen

Jalkaterapeutin arviointiosaamisen perustan muodostaa vahva ymmärrys liikkumisesta ja erityisesti alaraajojen biomekaniikasta, jalkasairauksista sekä toiminnan poikkeavuuksien syistä ja seurauksista. Jalkaterapeutin koulutus perustuu tutkittuun tietoon ja tarkoituksena on hoitaa sekä oiretta että sen aiheuttajaa. Tämä sisältää iho- ja kynsimuutosten hoidon ja aiheuttajien selvittämisen sekä näihin juurisyihin paneutumisen ennaltaehkäisten ja hilliten siten ongelmien uudelleen syntymistä (esim. virheasennot, kävelyanalyysi, apuvälineterapia, toiminnallinen ohjeistus). Jalkaterapeutti on myös koulutettu tekemään diabeetikon riskijalkatutkimukset. Jalkaterapeutin erityisosaamisella pystyy varmistamaan, että jalkojen terveysongelmat tunnistetaan oikein ja niihin puututaan oikealla tavalla.

Hyvinvointialueiden uudistus mahdollistaa palveluiden tarkastelun ja kehityksen

Tässä suosituksessa Suomen Jalkojenhoitaja- ja Jalkaterapeuttiliitto ry korostaa hyvinvointialueiden jalkaterapiapalveluiden yhtenäistämisen tärkeyttä. Korkealaatuiset ja ammattitaitoiset jalkaterapiapalvelut ovat välttämättömiä riskipotilaiden hyvinvoinnin ja terveyden kannalta. Tämä suositus tarjoaa selvennyksen jalkaterapiapalveluiden vaatimuksista ja korostaa jalkaterapeuttien osaamisen merkitystä. Tavoitteenamme on varmistaa, että kaikilla hyvinvointialueilla potilaat saavat tarvitsemansa laadukkaat jalkaterapiapalvelut, jotka vastaavat heidän tarpeitaan ja edistävät terveyttä ja toimintakykyä. Pyydämme hyvinvointialueita tunnistamaan ja ottamaan huomioon jalkojenhoitopalveluiden ja jalkaterapiapalveluiden välisen eron sekä varmistamaan, että palveluiden tuottajina toimivat ainoastaan pätevät ja terveydenhuollon rekisteristä löytyvät jalkaterapeutit ja jalkojenhoitajat. Uskomme, että tämä suositus on arvokas työkalu hyvinvointialueiden päätöksenteon tueksi ja auttaa luomaan yhtenäiset, korkealaatuiset jalkaterapiapalvelut kaikille riskipotilaille.

Anne Mikkola

Puheenjohtaja

Emma Laakkio-Saari

Varapuheenjohtaja

Lähteet:

Diabeetikon jalkaongelmat. Käypä hoito -suositus 2021. Saatavissa:

<https://www.kaypahoito.fi/hoi50079> [viitattu 31.10.2023].

Reumaliitto s.a. Reuma ja jalkojen hoito. WWW-dokumentti. Saatavissa:

<https://reumaliitto.fi/reuma-aapinen/reuma-ja-jalkojen-hoito/> [viitattu 31.10.2023].